

ger táncok és jazz-muzsika elleni képmutatás, s az a minden családi hálószobába legszívesebben rendőrt állító morál, mely a családi fürdőket bezárja, a színházakat cenzurázza s a szexuális büntető- és házasság-jogot megszigorítja stb., mind egy elfajult szexus produktumai. Viszont ez az elfajult szexus ismét annak a társadalmi formának a következménye, amelynek nevelő intézete — a kaszárnya, kihasználási terepe — a gyár, oltára pedig a csatár. Alig kétséges, hogy az elfajult szexus terrorisztikus rendszabályai további mértéktelen elfajulást eredményeznek.

Ha már a szexusról beszélünk említsük meg, hogy a német fasizmus milyen álláspontot foglal el a lélektan legfontosabb segédtudományával, a szexológiával szemben. Természetesen ezt is „gleichschaltolták“. De hogyan? Pár hónappal ezelőtt történt, hogy Kretschmer, akinek jólismert a neve a testalkat és a karakter összefüggéséről szóló elmélete révén, visszalépett a Zeitschrift für Seelenkunde und für Seelenforschung szerkesztésétől. Az új szerkesztő (Jung) programjában kijelentette, hogy az új német pszichológia feltétlenül és kizárólag német tudomány kíván lenni. Ez a német tudomány görcsösen távol fogja tartani magát minden pszichológiai gondolkodástól, bár elismeri, hogy ahogy van néger, vagy más népi lélektan, úgy van egy zsidó lélektan is. A német lélektan ettől a tudománytól annál kevésbé hagyja magát befolyásolni, mert további fejlődésére biztos és szilárd alappal rendelkezik. Az új német lélektudomány és lélekkutatás e szilárd alapja — Hitler Adolf könyve: a Mein Kampf. Kétségtelenül: a zsidó, nevezzük nevén, a freudi lélektan nagyon sokat tanult a psychopatikusok írásaiból és egyéb szimptomáiból, a lélektan történetében azonban teljesen új jelenség, hogy egy lelkileg bizonyára terhelt szimptomái, valamely pszichológiának alapul és irányításul szolgáljanak.

A német fasizmus orvostudományi szempontból való megítélésére említsük meg, hogy az új német rendszer a kuruzslóknak nemcsak megengedte az orvosi gyakorlat üzését, hanem főiskolákat alapított újabb kuruzslók kiképzésére. A törvényesített kuruzslás bevezetésével Spengler proféciája valóra vált. A kuruzslók gyakorlata annak a szellemnek a megnyilvánulása, amelynek semmi köze a tudományhoz. Ez a szellem jelenik meg az elégetett könyvek füstjében s egyáltalán nem csodálatos, hogy azok, akik a máglyára ítélt könyveket körültáncolják, nem az orvosok tudományában, hanem a füstben megjelent szellemek gyógyítóerejében hisznek. Viszont kétségtelenül következettek: Hisz', akik a kampsókereszt varázserejében hisznek, azok joggal hihetnek a kuruzslók varázlataiban is.

(Budapest)

Totis Béla

AZ IRODALOM TEHETETLENSÉGE ÉS BEHÓDOLÁSA. Nemrég zajlott le a Pen-Klubok ezévi kongresszusa a skóciai Edinburgban, melyen harminc nemzet képviselőiben háromszáz író vett részt. Mint ismeretes a Klubok legfőbb célkitűzése: a béke s a megértés szellemének terjesztése, a műalkotás tiszteletbentartása s az író szabadságjogainak védelme. Az egész világra nehezedő reakció éveiben, természetesen, egyre-másra merülnek fel olyan jelenségek, amelyek a fenti célkitűzéseket teljes kudarccal fenyegetik. Ebben a helyzetben a Pen-Klubok — polgári összetételüknél és szellemiségük-nél fogva — csupán a jelenségek elleni tiltakozásra szorítkoznak, anélkül, hogy ezt, következetesen, a jelenségek társadalmi eredőire is kiterjesztenék. Ám a Pen-Klubok nem „politizálnak“... Így azután plátói tiltakozásaik minden esetben eredménytelenek, mint általában a társadalmi betegségek tüneti kezelése. Az idei kongresszuson Ernest Reymond, angol kiküldött a következő határozati javaslatot terjesztette elő: „A Pen-Klub mint az írás szabadságának hite nyugtalanul figyeli azokat a szüntelen kísérleteket, amelyek az írás szabadságjogait megszüktetni igyekeznek a társadalmi biztonság

s a nemzeti követelmények nevében. Kifejezést ad annak a meggyőződésének, hogy a világ egy jobb politikai és gazdasági rend felé való szükségszerű haladása nélkülözhetetlenné teszi a kormányzatok s az intézmények minden szempontú szabad bírálatát." Ezt a javaslatot Marinetti, olasz kiküldött ellenkezése dacára megszavazták. Marinetti azt hangoztatta, hogy a Klub mindenkép politizál, s amikor elitéli az autokratikus rendszereket, egyúttal a liberális rendszereknek teremt hangulatot. Az ezzel kapcsolatos vita rávilágított arra a zavarra, amely az írói szabadság kérdésében a kongresszuson uralkodott.

Minthogy a Pen-Klubnak nem sikerült még saját tagjai fölfogása tekintetében sem tiszta helyzetet teremteni, érthető, hogy kifelé is ugyanilyen határozatlan, s az egyöntetű klub-határozatok értéke is fölöttébb kérdéses. Mivel azonban a Pen-Klub tevékenysége kizárólag ilyen papíros-megnyilatkozásokban merül ki, nyilvánvaló, hogy saját legközelebbi célkitűzéseit sem képes megvalósítani. Maga Benjamin Crémieux, francia kiküldött jelentette ki: „A Pen-Klubok nem menthetők meg és nem fejthetnek ki eredményes tevékenységet a szellemi értékek védelmében csak akkor, ha komolyan átadják magukat ennek a feladatnak az év egész tartama alatt, ahelyett, hogy megelégednének évi háromnapos jobbra-balra fecsegéssel." Ebben a tengődésben mementőként cseng Ernst Toller hangja: „Olyan korban, amelyben naponta új erőszakosságokról és kegyetlenségekről olvasunk, amikor milliók nélkülözése növekszik, tizezernyi emigráns bolyong reménytelenül és jogfosztottan, s egy új világháború fenyeget mindnyájunkat, a világ közvéleménye eltoppul és csak kevesen gondolnak a meggyőződésük miatt bebörtönözött írók sorsára. Holott ezek a férfiak már 17 hónapja vannak fogságban... Köztük Carl von Ossietzky, Ludwig Renn, Fritz Gerlich, Fritz Küster, Werner Hirsch, Klaus Neukrantz, Carl Mierendorff, Willy Bredel és mások..."

Am az irodalom polgári körei nem reagálnak oly' érzékenyen a kor mementóira. Minden marad a régiben. Bizonyítja ezt az a másik kongresszus, amelyet július utolsó hetében tartott Velencében a Népszövetség irodalmi és művészeti tanácsa. Noha ezen a kongresszuson antifasisztáknak vélt írók és művészek is résztvettek (pl. Thomas Mann, Le Corbusier), mit sem változtattak annak szellemén. A kongresszus — melyen Magyarország képviselőiben Zilahy Lajos, Bartók Béla és Gerevich Tibor jelentek meg, — a „Művészet és valóság" viszonyát s az „Állam és művészet" kapcsolatait vitatta meg. Viszont a kongresszus kiemelkedő pillanatait a vacsorák és a Reinhardt által rendezett Shakespeare-előadások képezték. Ezek befejeztével Jules Destré, elnök a következő táviratot küldte Mussolininek: „A művészet nemzetközi kongresszusának minden résztvevője nevében, melyet itt Velencében tartottunk meg a Népszövetséghez tartozó Intellektuális Együttműködés Nemzetközi Szervezetének, valamint az olasz intellektuális együttműködés szervezetének, Rocco d'excellenciájával az élén és a velencei biennális képzőművészeti kiállítás elnökének: Gróf Volpi d'excellenciájának védnöksége alatt, van szerencsém Nagyméltóságodnak egyhangú kifejezését tolmácsolni azért a fogadtatásért és nagylelkű vendéglátásért, melyben részünk volt csodálatraméltó országában. Összejövetelünk kitünő megszervezettségének köszönhetjük azokat az érdekes és termékeny eredményeket, melyeket kongresszusunk hozott. Miközben tisztelettel tekintjük a mai Olaszország küzdelmeit művészi hagyományainak fenntartása érdekében, kérjük Nagyméltóságodat fogadja élénk hálánk és tiszteletteljes érzelmeink kifejezését."

A fentiekből nyilvánvaló, hogy mindkét kongresszus az írói felelősségtudat fokozatos elhomályosulásának jegyében áll. A kettő közül az utóbbi az őszintébb. Behódolása semmivel sem esik súlyosabban a latba, mint a Pen-Klub tehetetlensége. A behódolás a tehetetlenség természetszerű betetőzése.

(Róma)

H. B.